

Tiszta lapon kultikusan tisztelt holt költőink

Beszélgetés Milbacher Róberttel

Milbacher Róbert egy időben két kötetel gyarapította a populáris irodalomtörténeti kötetek sorát. Elsősorban a nagyokat (Kölcsy, Vörösmarty, Petőfi) mossa tisztára, a velük kapcsolatos tévhiteket igyekszik eloszlatni, míg köztük nagy kedvence, az Arany-életmű külön könyvet kapott.

– **Legendahántás – 50+1 tévhit a magyar irodalomban** című köteted, hogy az előszóban is utalsz rá: „karanténkönyv”. A járványhelyzet nélkül meg sem született volna? Esetleg hosszú éveket kellene várnunk, mire egy magyar irodalomtörténész tisztára mossa az irodalmi tévhiteket? Ez fontos téma, miért éppen a bezártság alatt álltál neki, mintha nem lett volna rá indokod korábban.

– Az az igazság, hogy már korábban is kacérkodtam az irodalmi ismeretterjesztéssel. A 90-es évek végén egy barátommal még kiadót is találtunk egy, a magyar irodalmi műzssákkal foglalkozó könyvtervünknek, de aztán ebből nem lett semmi. Később néhány rövid cikkem meg is jelent az IPM-ben, viszont, ahogy lenni szokott, idő hiányában főlhagytam vele. Úgy láttam, hogy a történettudomány alkalmasabb az ismeretterjesztésre talán éppen tárgyyszerűségénél fogva – ld. Rubicon folyóirat, vagy éppen Hahner Péter történeti tévhitekkel foglalkozó cikkei, könyvei –, mint az irodalomtudomány, hiszen az irodalomban elég sok az értelmezések körüli vita, ami nehezebben megragadható és elmesélhető. Később Nyáry Krisztián könyveinek sikere mégis rávilágított, hogy a mi tudományterületünkön is lehet ilyesmiket csinálni. A karantén arra volt jó, hogy kihasználva a közösségi média adta lehetőségeket, megpróbáljam a többnyire saját értelmezéseim eredményeit érthető formában elmondani.

– Facebook cikkekből lett írások gyűjteményéről beszélünk. Tudományos oldalról szól, de vulgáris (nép) nyelven. Amolyan igazi nyelvfordítás. Miért volt fontos, hogy széles közönség előtt tárd fel a téves ismerethagyományokat nagy íróinkról?

– Egy tanárnak az a feladata, hogy a hiedelmek mögött meghúzódó valóságot felfedje, és azt érthető módon mutassa meg tanítványainak. Én elsősorban tanárnak tartom magam. A „fordításra” meg azért van szükség, mert a szélesebb közönségnek nincs feltétlenül szüksége a tudományos módszertan protokolljából következő (hiszen ettől lesz hiteles egy új hipotézis), aprólékos



és gyakran fárasztó levezetések végigkövetésére ahhoz, hogy új ismeretekhez jusson. Ha érdekli a dolog, elolvashatja az eredeti cikkeket is persze, ezért van a könyvben szakirodalmi ajánlás.

– **Olvasás közben elneveztem a kötetet „irodalmi pletykáltatóknak”. Bizom benne, hogy sok pedagógushoz eljut a könyv. Őket is szem előtt tartottad írás közben?**

– Igen, mivel a tudományos eredmények nagyon nehezen mennek át a közoktatás színtereire, így nem titkolt szándékom, hogy a kollégák is ízelítőt kapjanak abból, hogy milyen újabb értelmezések vannak jól ismert szövegekről, jelenségekről, szerzőkről, és reményeim szerint rajtuk keresztül a gyerekekhez is eljut mindebből valami.

– **Miért fontos, hogy pontos ismereteink legyenek a szerzőkről, akik már nem tudják megvétozni a róluk terjedő hamis állításokat? Miben módosítják a pontos ismeretek – adott esetben – a Himnusz (!) értelmezését?**

– A szövegek aktuális használatára szerintem az ilyesféle értelmezéseknek nincs hatásuk, de a tudományos igazság, illetve a hagyománnyal való folyamatos párbeszéd nevében fontos, hogy tudjunk olyasmikről is, amik ma már nem feltétlenül magáról értetődőek. Például ilyen az, hogy a Hymnus eredetileg erős protestáns kulturális kontextusban fogant. Én azt hívom nemzeti kultúrának, amikor élő kapcsolatot tudunk létesíteni rég meghalt szerzőkkel és letűnt

korokban írt művekkel, ezt pedig olvasással, kérdezőssel, értelmezéssel érhetjük el. Erre nincsen más mód.

– **Ennek ellenére a kötetben domináns humorod kíséri a leírásokat, különösen a képi illusztrációt.**

– Igyekeztem a képaláírásokat úgy alakítani, hogy ne csupán leíróak, hanem informatívak legyenek, a humorosság pedig egyszerűen azt a célt szolgálja, hogy a kissé avított tartott korszakot is fogyaszthatóvá tudjam tenni, illetve elhitessem, hogy ezek a kultikusan tisztelt holt költők is emberek voltak minden hibájukkal, hülyeségükkel, gyarláságukkal együtt.

– **Két köteted jelent meg közel egy időben, marketingkommunikáció szempontjából nem túl szerencsés, ugyanakkor mindkét mű fontos. Fel sem merült a „csúsztatás”, hogy az egyik előbb, a másik később jöjjön ki, mondjuk egy év különbséggel?**

– A pandémia miatt most összecúsztak a dolgok, ez egy rendkívüli helyzet, nincs mit csinálni vele. Ráadásul egymás után jelenik meg két meseregényem is. A marketinghez pedig nem értek.

– **Arany-metszés** című frissen publikált könyved az Arany életműre építkezik. Mintegy teljes képet ad az egyik legnagyobb magyar költőről, íróról. Miért éppen Arany János?

– Nagyon konkrét okom volt rá, a helyzet az, hogy „hunyt mesterünk” az alfája és ómegája a nemzeti irodalomnak, soha nem lehet megunni, újabb és újabb meglepetéseket okoz. Persze miután 2010-ben megjelent az előző Arany-könyvem, nem sejtettem, hogy lesz még mondanivalóm az életműről. De lett. Aktuálisan pedig ezen könyv írásainak túlnyomó többsége a 2017-es Arany-év apropójából született.

Vermes Nikolett



könyvről

Milbacher Róbert:
LEGENDAHÁNTÁS
50+1 tévhit a magyar irodalomban
Magvető Kiadó, 336 oldal, 4999 Ft
ARANY-METSZÉS
Kortárs Kiadó, 188 oldal, 2750 Ft